

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра економіки, підприємництва та маркетингу

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента
ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ

підготовки магістра
галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальності 051 Економіка
освітньо-професійної програми Економіка довкілля і природних ресурсів

Силабус освітнього компонента ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ
підготовки магістра у галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 051
Економіка, за освітньо-професійною програмою Економіка довкілля і природних ресурсів

Розробники: Павлова Олена, завідувач кафедри економіки, підприємництва та маркетингу,
д.е.н., професор; Якимчук Аліна, професор, професор кафедри економіки, підприємництва та
маркетингу, д.е.н., професор

Силабус погоджено: Гарант ОПП
Економіка довкілля і природних ресурсів

Олена ПАВЛОВА

**Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри економіки,
підприємництва та маркетингу**

протокол №1 від 09.09.2022 р.

Завідувач кафедри економіки,
підприємництва та маркетингу

Олена ПАВЛОВА

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	05 Соціальні та поведінкові науки 051 Економіка, Економіка довкілля і природокористування, Магістр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 2022
		Семестр 3
		Лекції 20 год.
ІНДЗ: немає		Практичні 20 год.
		Самостійна робота 72 год.
		Консультації 8 год.
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача

Якимчук Аліна Юріївна – д. е. н., професор, професор кафедри економіки та природокористування

Контактна інформація – +380975981453, e-mail: yakymchuk.alina@vnu.edu.ua

Дні занять розміщено на: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1.Анотація освітнього компонента. «Економічні основи ресурсозбереження» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін і спрямована на вивчення особливостей функціонування фінансово-економічного механізму ресурсозбереження як основи економічного розвитку підприємств, регіонів, держави, видів, напрямків ресурсозберігаючої діяльності, оцінки її ефективності та моніторингу ресурсозберігаючих заходів. Метою викладання освітнього компонента «Економічні основи ресурсозбереження» є формування комплексу знань та набуття навичок щодо теоретичних засад та економічних методів управління ресурсозберігаючими процесами.

2.Мета і завдання освітнього компонента – ознайомлення здобувачів вищої освіти із особливостями і закономірностями розвитку системи ресурсозбереження, основними економічними і фінансовими інструментами стимулювання процесів ресурсозбереження в сучасних умовах, системою управління ресурсозбереженням, оцінюванням показників економічної ефективності заходів ресурсозбереження, а також вивчення основних механізмів управління процесами ресурсовикористання й формування цілісної системи знань із концептуальних питань економіки ресурсозбереження.

Завданням курсу:

Вивчення теоретико-методичних засад ресурсозбереження; застосування економічних механізмів управління процесами ресурсовикористання і ресурсозбереження; вивчення економічних аспектів і тенденцій ресурсозбереження на сучасному етапі економічного розвитку, обґрунтування підходів до раціонального і ощадливого ресурсокористування на основі міжнародного досвіду; аналіз особливостей здійснення процесів ресурсозбереження та оцінювання їх можливого впливу на довкілля; формування у здобувачів вищої освіти міждисциплінарного мислення, оскільки ресурсозбереження охоплює використання концепцій різних дисциплін – економіки і екології.

3.Результати навчання (компетентності)

Інтегральна компетентність (ІК)

Здатність визначати та розв'язувати складні економічні задачі та проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері економіки або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов та вимог.

Загальні компетентності

- ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК2.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК3.Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
- ЗК4.Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК5. Здатність працювати в команді.
- ЗК7.Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК8.Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

Фахові компетентності

СК1.Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.

СК2.Здатність до професійної комунікації в сфері економіки іноземною мовою.

СК3.Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки.

СК4.Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження.

СК5.Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку.

СК6.Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.

СК7.Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.

СК8.Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

СК10.Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.

Компетентності визначенні закладом вищої освіти:

СК11. Здатність розробляти соціально-економічне проектування у сфері економіки природокористування.

СК12. Здатність застосовувати методологічні підходи та технології наукових досліджень з подальшим моніторингом соціально-економічних систем.

Програмні результати навчання

ПРН 2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

ПРН 9.Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень.

ПРН 10. Застосовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення у соціально-економічних дослідженнях та в управлінні соціально-економічними системами.

ПРН 11. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.

ПРН 12. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.

ПРН 14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

Програмні результати визначені закладом вищої освіти:

ПРН 16. Застосовувати вміння реалізовувати соціально-економічні проекти, дотримуватися енергоощадних засад ресурсозбереження та безпеки у сфері економіки природокористування;

4. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього		Лек.	Практ.	Сам. роб.	Ко нс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи ресурсозбереження							
Тема 1. Природні чинники і процеси людського впливу на природу	10		2	2	7	0	О,Т,П,Р/8
Тема 2. Ресурсозберігаюча діяльність	12		2	2	7	1	О,Т,ДБ/ 8
Тема 3. Еколого – економічна ефективність ресурсозберігаючої діяльності	16		2	2	7	0	О,Т,ДБ/ 4
Тема 4. Економічна ефективність управління ресурсозбереженням	16		2	2	7	1	О,Т,ДБ/ 4
Разом за модулем 1	54		8	8	28	2	max 24 балів
Змістовий модуль 2. Заходи ресурсозбереження на підприємстві							
Тема 5. Мотивація впровадження ресурсозберігаючих заходів	11		2	2	7	1	О,Т,ДБ/ 6
Тема 6. Інформаційна система управління ресурсозбереженням на підприємстві	11		2	2	7	1	О,Т,ДБ/ 6
Тема 7 Моніторинг ресурсозберігаючих процесів території	11		2	2	7	1	О,Т, РМГ, ДБ/ 8
Тема 8. Механізми управління ресурсозбереженням у розвинених країнах	11		2	2	7	1	О,Т,ДБ/ 8
Тема 9. Тенденції ресурсозбереження на	11		2	2	8	1	О,Т, РМГ ДБ/4

сучасному етапі економічного розвитку							
Тема 10. Сучасні проблеми ресурсо - використання в Україні	11		2	2	8	1	О,Т,ДБ/ 4
Разом за модулем 2	66		12	12	44	6	max 36 бали
Види підсумкових робіт:							Бал
Модульна контрольна робота 1							20
Модульна контрольна робота 1							20
Всього годин / Балів	120		20	20	72	8	max 100 балів

Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, ДБ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача вищої освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, П – презентація роботи; Р – реферат, О-опитування, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.*

5. Завдання для самостійного опрацювання

У процесі виконання самостійної роботи здобувач вищої освіти, використовуючи знання теоретичного матеріалу та набуті прикладні навички за фахом, має продемонструвати здібності до науково-дослідної роботи і вміння творчо мислити та вирішувати актуальні науково-прикладні завдання. Метою самостійної роботи є набуття здобувачами вищої освіти практичних навичок щодо засвоєння знань з теорії розвитку інфраструктури товарного ринку, управління діяльністю підприємства в галузі просування, зберігання та продажу товарів і послуг, забезпечення потреб споживачів.

Для виконання роботи здобувач вищої освіти обирає та опрацьовує теоретичне питання.

Теми самостійної роботи

1. Передумови й еволюція ресурсозберігаючої діяльності.
2. Поняття ресурсозбереження та його складові.
3. Ресурсозбереження в умовах інформаційної економіки.
4. Поняття і класифікації ресурсів.
5. Концепції «фактора 4», «фактора 10», «фактора Х», «нульових відходів» та результати їх застосування у розвинених країнах світу.
6. Еколого-економічні результати застосування ресурсозбереження у різних галузях економік розвинених країн
7. Недоліки оцінки ефективності ресурсозберігаючих проектів на сучасному етапі.
8. Напрямки удосконалення існуючих методичних підходів до оцінки соціоеколого-економічної ефективності ресурсозбереження.
9. SWOT-аналіз та зарубіжні методики оцінки еколого-економічної ефективності ресурсозбереження.
10. Порядок розрахунку показників економічної ефективності
11. Економічні інструменти прямої та непрямої мотивації.
12. Необхідні умови ефективного мотивування ресурсозбереження в окремого суб'єкта господарювання
13. Результати незбалансованого управління ресурсозбереженням в Україні.
14. Спеціалізовані послуги з ресурсозбереження. 3. Основні проблеми впровадження ресурсозберігаючих заходів у вітчизняних суб'єктів господарювання.
15. Особливості інфраструктури вітчизняного ринку ресурсозбереження.
16. Стандартизація ресурсоспоживання та її розвиток в Україні.

17. Екологічна сертифікація та її розвиток в Україні.
18. Аудит ефективності ресурсовикористання та його розвиток в Україні.
19. Менеджмент ресурсовикористання: світова та національна практика.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача вищої освіти

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають усі лекції і семінарські заняття курсу. Здобувачі вищої освіти мають інформувати викладача про неможливість відвідувати заняття. Допускається 1 пропуск з поважних причин, який не впливатиме на систему оцінювання. Про відсутність з поважних причин доводити до відома викладача заздалегідь. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, карантин, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу. У будь-якому випадку здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.

Політика щодо академічної доброчесності

Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (- 0,5 бали). Обов'язковою є присутність здобувача вищої освіти на модульному та підсумковому контролях. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин. Системно і регулярно переглядати лекційний матеріал, працювати з навчальною та науковою літературою. Здавати самостійні роботи та завдання у визначені терміни. Уся література, яку здобувачі вищої освіти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем у друкованому або електронному вигляді виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Здобувачі вищої освіти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих

V. Підсумковий контроль

На іспит виносяться основні питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

Питання та форма проведення іспиту повинні бути визначені у силабусі.

Перелік питань на іспит

1. Передумови й еволюція ресурсозберігаючої діяльності.
2. Поняття і класифікації ресурсів.
3. Економічні, соціальні, політичні та екологічні передумови розвитку ресурсозберігаючої діяльності.
4. Поняття ресурсозбереження та його складові.
5. Фактори підвищення ресурсоефективності економічних процесів.
6. Класифікація ресурсозберігаючої діяльності за видами ресурсів, що зберігаються, та за змістом процесів, що відбуваються.
7. Класифікація ресурсозберігаючої діяльності за масштабами дії, обсягами фінансування та результатами.
8. Класифікація ресурсозберігаючих процесів за стадіями життєвого циклу продукції.
9. Напрямки ресурсозбереження.
10. Процеси ресурсозбереження за можливостями реалізації.
11. Види ресурсозберігаючого потенціалу.

12. Види ефектів ресурсозбереження за видами результатів та видами ресурсів, які заощаджуються.
13. Класифікація ефектів ресурсозбереження за стадіями життєвого циклу ресурсу, який заощаджується та за споживачами (реципієнтами).
14. Позитивні та негативні аспекти ресурсозбереження.
15. Показники ефективності ресурсовикористання.
16. Проблеми оцінки економічної ефективності ресурсозбереження з урахуванням соціальних та екологічних факторів.
17. Економічна ефективність ресурсозберігаючих заходів на макроекономічному та регіональному рівнях.
18. Економічна ефективність ресурсозбереження на рівні підприємства.
19. Суть та принципи формування еколого-економічного механізму управління ресурсозбереженням.
20. Функціональні підсистеми еколого-економічного механізму управління ресурсозбереженням.
21. Стратегії ресурсозбереження на підприємстві та їх компоненти.
22. Еколого-економічні інструменти управління ресурсозберігаючою діяльністю.
23. Сутність та складові мотивації ресурсозбереження. Фактори стимулювання ресурсозберігаючих заходів.
24. Оцінка ефективності мотивації ресурсозберігаючих заходів на макроекономічному та регіональному рівнях.
25. Економічна ефективність мотивації ресурсозбереження на рівні підприємства.
26. Недоліки оцінки ефективності ресурсозберігаючих проєктів на сучасному етапі.
27. Напрямки удосконалення існуючих методичних підходів до оцінки соціо-еколого-економічної ефективності ресурсозбереження.
28. Принципи формування інформаційної системи ресурсозбереження на мікрорівні.
29. Основні напрями практичного використання інформаційної системи соціо-еколого-економічних показників ресурсозберігаючої діяльності на підприємстві.
30. Показники оцінки соціо-еколого-економічного рівня ресурсозберігаючої діяльності.
31. Організація моніторингу та управління ресурсозберігаючими процесами на підприємстві.
32. Поняття і завдання багаторівневої системи моніторингу ресурсозбереження.
33. Принципи соціо-еколого-економічного моніторингу ресурсозбереження.
34. Індикатори розвитку ресурсозберігаючих процесів.
35. Організація територіального моніторингу та управління ресурсозбереженням.
36. Принципи і нормативно-законодавча база сучасної ресурсозберігаючої політики.
37. Еколого-економічні важелі стимулювання ресурсозберігаючих процесів.
38. Проблеми ресурсозбереження та шляхи їх вирішення.
39. Передумови розвитку ресурсозберігаючих процесів у вітчизняній економіці.
40. Стан і проблеми управління ресурсозбереженням в Україні. 45. Пріоритети ресурсозберігаючої діяльності в Україні.
41. Регіональні аспекти вдосконалення управління ресурсовикористанням.
42. Принципи формування і розвитку ринку ресурсозбереження.
43. Попит і пропозиція на ринку ресурсозбереження.
44. Структура ринку ресурсозбереження.
45. Інфраструктура ринку.
46. Проблеми ринку ресурсозбереження в Україні.
47. Глобалізація та її вплив на ресурсозберігаючі процеси.
48. Стандартизація ресурсоспоживання та її розвиток в Україні.

VI. Шкала оцінювання знань здобувачів освіти за освітнім компонентом

Оцінка в	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS
----------	---------------------	-----------------------

балах		оцінка	пояснення
90 – 100	Відмінно	A	Відмінне виконання
82 – 89	Дуже добре	B	Вище середнього рівня
75 - 81	Добре	C	Загалом хороша робота
67 -74	Задовільно	D	Непогано
60 - 66	Достатньо	E	Виконання відповідає мінімальним критеріям
1 – 59	Незадовільно	F	Необхідне перескладання

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Енергоефективність та відновлювальна енергетика в Україні: проблеми управління: колект. моногр. Розділ 2.2. «Удосконалення механізмів державного регулювання розвитку «зеленої» енергетики як основи розвитку еколого-економічної безпеки України»; за заг. ред. д.е.н., проф. Сотник І.М. Суми: СумДУ, 2019. 277 с. С. 115-127.
2. Дзядичевич Ю.В. Енергетичний менеджмент. Підручник / Ю.В.Дзядичевич, Р.Б.Гевко, М.В.Буряк, Р.І.Розум. –Тернопіль :Підручники і посібники. - 2014. -336 с.
3. Yakymchuk A. Y. Information safety of Ukraine: Integral Assessment and Taxonomic Analysis. N. Popadynets, O. Yakymchuk, T. Vasylytsiv, I. Irtyshcheva, R. Bilyk, Y. Khomosh, O. Hrafka, V. Yakubiv and O. Irtyshchev. International Journal of Data and Network Science. ISSN 2561-8156 (Online). ISSN 2561-8148 (Print). Volume 5, Number 2. Available on March, 2021. Scopus. URL: <http://www.growing-science.com/ijds/online.html>. doi: 10.5267/j.ijdns.2021.3.003.
4. Ivanova, A. S., Holionko, N. G., Tverdushka, T. B., Olejarz, T., & Yakymchuk, A. Y. (2019). The Strategic Management in Terms of an Enterprise's Technological Development. Journal of Competitiveness, 11(4), 40–56. <https://doi.org/10.7441/joc.2019.04.03>. Наукометрична база Web of Science (Квартиль Q2).
5. Pryshchepa O. V., Kardash O. L., Yakymchuk A. Y., Shvec M.D., Pavlov K. V., Pavlova O.M., Irtyshcheva I., Popadynets N., Boiko Y., Kramarenko I. Optimization of Multi-Channel Queueing Systems With a Single Retrial Attempt: Economic Approach. Decision Science Letters. Volume 9, № 4. homepage: www.GrowingScience.com/dsl.2020 Scopus.
6. Gawron K., Yakymchuk A., Tyvonchuk O. The Bankrupt Entity's Assets Valuation Methods: Polish Approach. Perspectives in Management : International research Journal. Volume 16 2019, Issue № 3, pp. 319-331. Symy: LLC «CPC «Business Perspectives», 2019. Scopus <https://businessperspectives.org/investment-management-and-financial-innovations/issue-327/the-bankrupt-entity-s-assets-valuation-methods-polish-approach>. [http://dx.doi.org/10.21511/imfi.16\(3\).2019.28](http://dx.doi.org/10.21511/imfi.16(3).2019.28).
7. Yakymchuk, A. Y. Economic diagnostics and management of eco-innovations: conceptual model of taxonomic analysis / A. Valyukh, I. Irtyshcheva, V. Yakubiv, N. Popadynets, I. Hryhoruk, K. Pavlov, O. Pavlova, Y. Maksymiv, Y. Boiko, N. Hryshyna, O. Ishchenko. <https://www.ihsi-cms.org/login>. 4th International Conference on Intelligent Human Systems Integration: Integrating People and Intelligent Systems (IHSI 2021), University of Palermo, Palermo, Italy, February 22-24, 2021 (<http://ihsint.org>). Springer. Scopus.
8. Якимчук А. Ю., Навроцький Р. Л.. Екологічні інновації: основа економічної безпеки: монографія. Рівне: НУВГП, 2018. 175 с.
9. Якимчук А.Ю., Валюх А.М., Пахаренко О.В. Стратегія інформаційного забезпечення управління еколого-економічною безпекою України в умовах військово-політичної нестабільності. Монографія. Рівне: НУВГП, 2020. 152 с.

10. Yakymchuk A.Y., Semenova Y.M. Water Resources Quality Considering in the Rating as a Component of Economic Stimulating Ecologic Policy of Industrial enterprises. Науковий вісник Полісся. – 2017. – № 4 (12). С. 74-79. Web of Science. Фахове видання.
11. Якимчук А.Ю., Валух А.М., Микитин Т.М., Якимчук О.Ф. Оцінка стану збереження й відтворення ялинових лісів Поліського регіону України: аспекти еколого-економічної безпеки. Вісник НУБГП 2019, № 4 (88). С. 363-374.
12. Yakymchuk A., Valyukh A. et al. (2020). Public Administration and Economic Aspects of Ukraine's Nature Conservation in Comparison with Poland. In: Kantola J., Nazir S., Salminen V. (eds). Advances in Human Factors, Business Management and Leadership. AHFE 2020. Advances in Intelligent Systems and Computing, vol 1209. Springer, Cham. Online 978-3-030-50791-6. Scopus.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України. URL: www.rada.gov.ua
2. Кабінет Міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua
3. Міністерство аграрної політики та продовольства. URL: <https://minagro.gov.ua/ua>
4. Міністерство економіки України. URL: www.me.gov.ua
5. Міністерство соціальної політики України. URL: www.mlsp.kiev.ua
6. Міністерство фінансів України. URL: www.mof.gov.ua
7. Міністерство цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua>
8. Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості. URL: <https://mspu.gov.ua/>
9. Державний служба статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua
10. Міністерство інфраструктури України. URL: <http://mtu.gov.ua/>
11. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/>
12. Національна Академія наук України. URL: <http://www.nas.gov.ua>
13. Центр антикризових досліджень. URL: <http://www.anticrisis.come.to>
14. Центр інновацій та розвитку. URL: <http://www.ngoukraine.kiev.ua/ids/>
15. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua
16. Державна науково-технічна бібліотека України. URL: www.gntb.n-t.org/